

Magyar Tudományos Akadémia Regionális Kutatások Központja
Alföldi Tudományos Intézete

Kecskemét integrált városfejlesztési stratégiája

2007 – 2013

(második, átdolgozott változat)

Előszó

A város helye a térben

Kecskemét helyzete

Az új városfejlesztési körzetek jellemzése

A városfejlesztés stratégiája

A város akcióterületi programjai

Antiszegregációs terv

Vagyongazdálkodási stratégia

Kecskemét

2008

E munka Kecskemét Megyei Jogú Város Önkormányzata megbízásból készült
az MTA RKK Alföldi Tudományos Intézetében.

Témavezető

Dr. Csatári Bálint
kandidátus

Készítették

Csatári Bálint
Farkas Jenő
Gaborjákné Vydareny Klára
Havasi Béláné
Kanalas Imre
Kiss Attila
Kovács András
Petrás Ede
Salánki Szilárd
Szemenyei Gyula
Törökné Gémes Tünde

A munka elkészültében aktívan közreműködtek

Dr. Iványosi-Szabó András, alpolgármester

Borbélyné Balogh Katalin

Csatári Erzsébet

Falu György

Losonczy László

Nagypál Sándor

Orbán Gyula

Vass Tibor

Varga Tünde

Vásárhelyi Dániel,

valamint a választási körzetek és részönkormányzatok képviselői,
vállalkozók, intézményvezetők, értelmiségiek,
s a Gallup Intézet felmérése segítségével 602 kecskeméti polgár.

Bevezető gondolatok Kecskemét integrált városfejlesztési stratégiája elé

Az elvégzett munka lépései és fontosabb dokumentumai

Gyorsan változó és átalakuló világunk mindig újabb és újabb – kihívásokat is jelentő – feladatok elé állítja társadalmunkat, helyi közösségeinket, önkormányzatainkat. A globális változások szinte elemi erővel, sőt néha ijesztően hatnak mindennapjainkra, holott e hatások jó részét itt, Kecskeméten, a családjainkban, a munkahelyeinken, a szomszédságunkban, a kisebb közösséginkben éljük meg.

Ezért is fontos tudnunk, hogy e **globális kihívásokra adható válaszok egy jelentős része lokális eredetű**, itt az adott helyen gyökerező lehet. Nekünk – a helyi társadalom tagjainak, közösségeinek, szakembereinek, szereplőinek, vezetőinek – is komoly részünk és szerepünk lehet abban, hogy mérsékeljük a globalizáció kedvezőtlen hatásait, hogy minden lehetséges eszközzel **élhető és a fejlődését tekintve fenntartható várost teremtsünk a Duna - Tisza közén**.

Az Európai Unió tagjává vált Magyarország első, a közösség által is jelentős összeggel támogatott programja a Brüsszelben elfogadott, hét éves tervezési ciklusra szóló Új Magyarország Fejlesztési Terv. Ebben a dokumentumban – amely törekszik az unió megújulását is eredményezni szándékozó elvek és törekvések adaptációjára – jelenik meg a magyar városok funkcionális és szociális rehabilitációját célzó több kiemelt program is. Ezek a Dél-Alföld Régió által beterveztett és a kormány által jóváhagyott Regionális Operatív Program egyik fontos részét képezik.

A megyei jogú városok, közöttük Kecskemét is, kedvezményezettje lesz e fejlesztési folyamatnak, ha megfelelő – a köztestület által is megerősített stratégiával, megfelelő tervekkel, megvalósítható – programokkal jelenik meg e forrásszerző versenyben.

Ennek egyik legfontosabb előfeltétele, hogy egy – a 2002-ben elfogadott fejlesztési koncepció, a 2006-ban jóváhagyott és 2007-ben megújított gazdasági program, valamint Kecskemét érvényben lévő településrendezési terve alapján – új típusú terv készüljön. Ez az integrált városfejlesztési stratégia – a korábban soroltakhoz képest nem jogi előírás alapján készülő – sajátos, ún. forrásszerző tervdokumentum, amely az európai tervezési és finanszírozási ciklusokhoz is igazodva 5-7 évre rögzíti a város által megvalósítandó jelentősebb fejlesztési programokat, azok városszerkezeti (területi) beágyazottságát, integrált települési hatásait a környezetre, a társadalomra, a város vonzáskörzetére egyaránt.

A kecskeméti integrált városfejlesztési stratégia (továbbiakban IVS) előmunkálatai tavaly nyáron kezdődtek a Rákóczi út megújítását célzó első ún. megvalósíthatósági tervtanulmány elkészítésével. Már ekkor tudható volt, hogy ennek a programnak is illeszkednie kell egy nagyobb tervhez, az IVS-hez, aminek a módszertani kézikönyve az ősszel látott napvilágot.

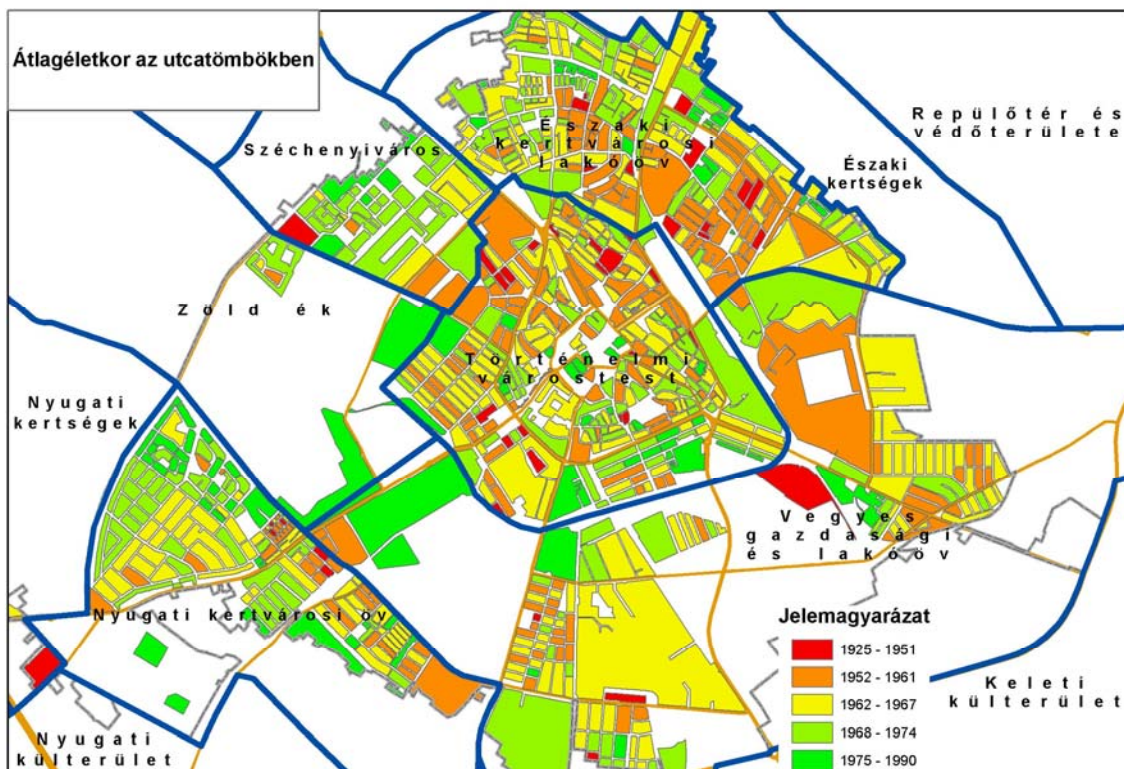
Az MTA RKK Alföldi Tudományos Intézete decemberben kapott felkérést az IVS-sel kapcsolatos munkálatok egy részének az elvégzésére.

A város köztestülete először jóváhagyta a dolgozat elkészítésének munkatervét, meghatározta azokat a városfejlesztési körzeteket (összesen 10 területi egységet), amelyek Kecskeméten a különböző típusú fejlesztések, akcióterületi tervek és programok számára konkrét tervezési térként rendelkezésre állhatnak.

A következő lépések során – a város és az intézet által közösen működtetett konzultatív tanács ülésein kiérlelt gondolatok nyomán;

- Elkészült Kecskemét város új térinformatika alaptérképe, amely több százezer adat befogadására és az adatoknak különböző céllal szerkesztett térképeken történő megjelenítésére alkalmas.
- Kecskemét város önkormányzati hivatala – a megfelelő adatvédelmi szabályok betartásával – átadta a település ágazatok és területek szerinti elemzéséhez szükséges különböző, általában telektömbök szerinti adatokat.

- A nyitott tervezés partnerségi előírásai szerint egyeztető megbeszélések sorát tartottuk meg. Először a részönkormányzatokat is vezető városi képviselők készítették el saját városfejlesztési területük rövid helyzetelemzését és gyűjtötték össze azokat az elképzeléseket, amelyekre részben az adott kerületnek, részben akár az egész városnak szüksége lehet.¹
- Ezt követően – nagyszámú megjelent aktív részvétele mellett – városfejlesztési fórumokat tartottunk Kecskemét gazdasági szereplői, illetve intézményvezető értelmiségiek számára, ahol az IVS készítéséhez kapcsolódó tájékoztató előadások után élénk vitákban alakult ki az a következő adatlap, amin e fontos városi társadalmi csoportok elképzeléseit gyűjtöttük össze.²
- Közben elkezdődtek két fontos feladat előkészítő munkálatai. Az ún. antiszegregációs tervben a kecskeméti várostestben elkülönülő utcátömböket határozott meg a Központi Statisztikai Hivatal a kirívóan szegény, rossz életkörülmények között élő társadalmi csoportok adatai alapján. Ezek helyzetének javítására külön tervet, illetve programot kell tartalmaznia az IVS-nek. Nem kevésbé fontos feladat volt a város vagyongazdálkodásának az

¹ Az ehhez készült adatlapot lásd a bevezető fejezet után.

² Az ehhez készült adatlapot lásd a bevezető fejezet után.

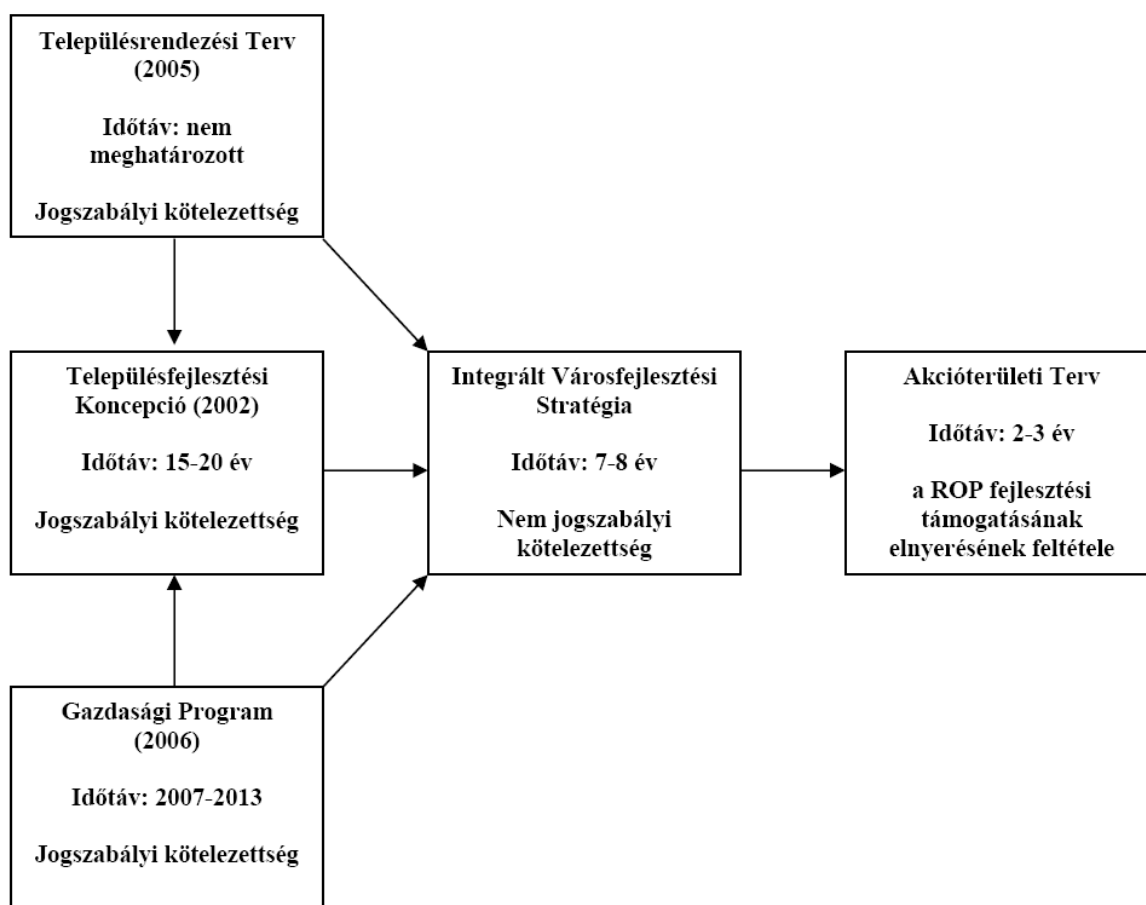

elemzése és annak rögzítése, hogy Kecskemét vagyona a tervezett konkrét fejlesztési tervekben, programokban hogyan szolgálhatja a város jövő fejlődését.

- Az IVS kézikönyv egyes fő fejezeteit (Kecskemét térbeli-településhálózati szerepét, a város egyes életjelenségeinek átfogó értékelését, a helyzetelemzéseket, az összegzésükként készült SWOT analízist) rendre egyeztetettük az illetékes szakemberekkel, vezetőkkel.
- A beérkezett javaslatok alapján elkészült az IVS stratégiai váza, illetve azoknak a kiemelt programoknak a végleges listája, amelyek alapján majd részletes akcióterületi terveket, megvalósíthatósági tanulmányokat és pályázható programokat lehet készíteni, ami ennek a munkának a fő célja.

Az eltelt öt hónap – talán e fentebbi felsorolásból is érzékelhető – természetesen nem elegendő egy ekkora horderejű munka teljes kiérlelésére, befejezésére.

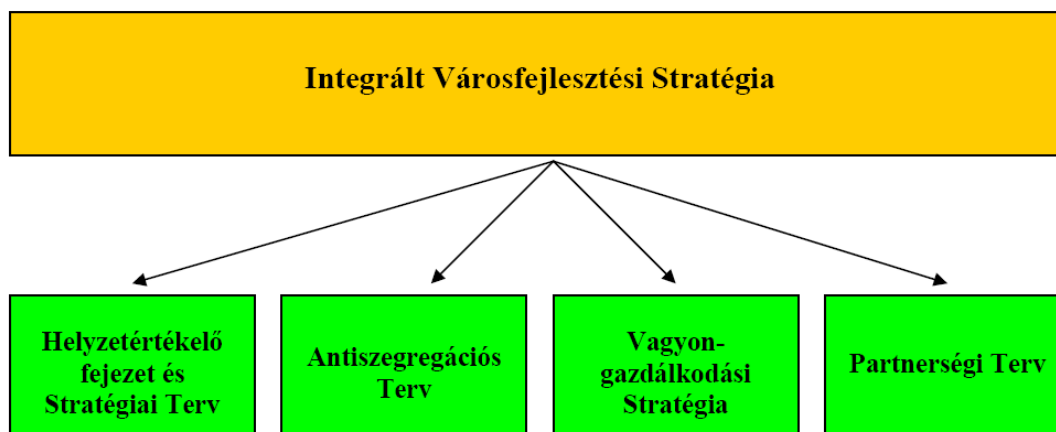
Ez a dolgozat igyekszik egyesíteni a korábbi jelentős tervi dokumentumok legfontosabb erényeit és eredményeit is.

Az IVS csak akkor valósítható meg, illetve vihető sikerre, ha a város megalapítja azt a Kecskeméti Városfejlesztési Társaságot, amely továbbviszi a munkálatokat, konkretizálja a programokat, meghatározza azok várható futamidejét, s megszerzi azokhoz a reménybeli forrásokat és a város valóban „integrált” szellemben kezd fejlődni.

Az IVS fenti előzményei alapján továbbfejlesztett dokumentumnak az alábbi részei készültek el.

Az egyes munkarészek elkészültét és az IVS Közgyűlési jóváhagyását követően szinte azonnal elkezdődött az IVS továbbtervezése. Erre azért volt szükség, mert a dokumentum elfogadásának folyamatában vált ismertté az a tény, hogy a város fejlődését alapjaiban meghatározó és előremozdító beruházásról – Daimler projekt – született döntés. Ennek értelmében a tulajdonos Daimler AG. 2012-ig a város déli iparterületen kívánja megvalósítani autóiipari beruházását. A beruházás volumene és a város életének szinte minden szegmensében (közlekedés, oktatás-képzés, szolgáltatások, iparterületek biztosítása, lakásállomány, stb.) jelentkező hatásai mindenképpen szükségessé tették az IVS egyes fejezeteinek alapos felülvizsgálatát, a fejlesztési irányok, -területek átdolgozását, finomítását, hatásainak elemzését, újraértékelését. A tervezési feladat során pontosításra kerültek az integrált városfejlesztési stratégia átfogó, tematikus és városrészi céljai is.

További tervezést igényelt a stratégia, illetve a hozzá kötődő feladatok megvalósíthatóságának (partnerség, ösztönzők, a városfejlesztés szervezeti rendszere, monitoring) kidolgozása és az antiszegregációs terv véglegesítése.

Mindezek figyelembe vételével, illetve az önkormányzat Stratégiai Irodájában megfogalmazott és előkészített fejlesztési projektek ismeretében, meghatározásra kerültek a város középtávú (az elkövetkező 7-8 évre szóló) fejlesztési programjai és akcióterületi tervei is.

A tervezés során használt alapfogalmak

Integrált Városfejlesztési Stratégia

Az IVS egy olyan középtávú (7-8 évre szóló), stratégiai célokra építő, átfogó szemléletű, „megvalósítás orientált” várostervezési dokumentum, mely meghatározza, illetve megalapozza a város középtávú fejlesztését. **Célja a városokban a területi alapú, meghatározott városrészekre építő, de komplex szemléletű várostervezés és -fejlesztés megvalósítása.**

Akcióterületi Terv

Az Európai Unió gyakorlatnak megfelelően az akcióterületi terv a fejlesztéseket megalapozó településrendezési tervekre építve, **a város középtávú városfejlesztési céljait megfogalmazó** – az integrált városfejlesztési stratégiában elhatározott – **önkormányzati fejlesztési és rehabilitációs tevékenység összehangolt megvalósítási terve.**

Az akcióterületi terv a megvalósítás tervezett időtartamára készül, éves bontásban, s ugyanazt a célt szolgálja, mint más típusú projekt esetén a megvalósíthatósági tanulmány.

Az akcióterületi terv a megvalósítás komplex (városrendezési, műszaki, pénzügyi) forgatókönyveként szolgál az önkormányzat számára. Az akcióterületi tervet az önkormányzat képviselő testülete (közgyűlése) hagyja jóvá, és ezzel a jóváhagyással válik a városfejlesztési beavatkozások alapidokumentumává.

A városfejlesztési akció

Olyan komplex tartalmú önkormányzati fejlesztés végrehajtását jelenti, melyet a város meghatározott idő alatt, meghatározott műszaki, gazdasági, társadalmi és városépítészeti eredményekkel, meghatározott pénzügyi paraméterekkel (kiadásokkal és bevételekkel) akar megvalósítani, ezért egy ilyen forgatókönyv feltétlenül szükséges az elképzelt programok megvalósításához.

Akcióterület

Egy adott városi terület rehabilitációjára irányuló tevékenység-sorozatot mindig egy **egyértelműen kijelölt összefüggő települési területen** kell végrehajtani. A városi terület rehabilitációja minden esetben egy nagyobb összefüggő (folytonos vonallal lehatárolt) településrészre kiterjedő többféle tevékenységet tartalmazó program megvalósítására irányul.

Kiemelt programok, projektek

A projekt kiválasztás olyan esete, amikor nincs szükség pályáztatásra. Ezen projektek is gondosan kiértékelésre kerülnek az értékelési eljárás során, először amikor előzetesen kiválasztásra kerülnek az akciótervben történő nevesítés előtt (az előzetes projektjavaslat alapján) és másodsor a jóváhagyási döntést megelőzően (részletes projektjavaslat alapján). **Elsősorban azon projektek tartoznak ebbe a kategóriába, amelyek megvalósítása a gazdaságra, a társadalomra, a térszerkezetére stb. jelentős hatást gyakorolnak.** Kedvezményezettjeik többnyire – de nem kizárólagosan – állami vagy önkormányzati szervezetek (pl. *közcéli infrastruktúra projektek, kiemelt foglalkoztatási hatással járó befektetések állami támogatása*).

A kiemelt projekt elkészítése az alábbi lépéseknek megfelelően történik:

- 1. Lépés:** Az Integrált Városfejlesztési Stratégia (IVS) elkészítése, amely stratégia egyenként elemzi a városrészeket, helyzetükre alapozva meghatározza fejlesztési szükségleteiket, majd kiválasztja azokat, amelyek fejlesztését a város meg akarja valósítani. Az IVS tartalmazza mindazokat az akcióterületeket, és fejlesztésük ütemezését, melyet a megyei jogú város a 2007-2013-ban rendelkezésére álló forráskeret terhére kíván megvalósítani.
- 2. Lépés:** A pályázat tárgyául kiválasztott elsőként támogatásra benyújtani kívánt akcióterület megnevezése, és arra részletes akcióterületi terv készítése. Ez a terv tartalmazza a középtávon elvárható beavatkozásokat, számba véve mind a közösségi, mind a magánberuházások lehetőségét.
- 3. Lépés:** Az IVS és az akcióterületi terv benyújtása a kiemelt projektekre vonatkozó eljárásrendnek megfelelően. A város egy integrált városfejlesztési stratégiát készít és a második, harmadik pályázat esetén ugyanazt a stratégiát nyújtja be. Akcióterületi tervet minden egyes fejlesztési területre külön kell elkészíteni és a pályázat benyújtásakor beadni.
- 4. Lépés:** A kormánydöntésnek megfelelően a projekt esetleges továbbfejlesztése. Az irányító hatóság a kormánydöntésről való tájékoztatás mellékletként részletes feltételrendszert bocsát a projektgazda rendelkezésére, mely tartalmazza, hogy milyen módosításokat, továbbfejlesztéseket kell az akcióterületi tervben tenni a támogatási szerződés aláírásához. A megyei jogú városok esetében is igaz, hogy az akcióterületi terv értékelésére csak jóváhagyott integrált városfejlesztési stratégia esetén kerül sor, ellenkező esetben először az IVS pontosítását kell elvégezni.

5. lépés: elfogadás esetén szerződéskötés a Közreműködő Szervezettel a projekt megvalósítása.

6. lépés: projekt lezárása, fenntartása, működtetése.

A városrehabilitáció típusai 2007-2013-as időszakban

1. típus: Funkcióbővítő fejlesztések

A városok, ill. városrészek központi területeinek funkcióbővítése, vagy funkcióerősítése történik meg, mely hozzájárul ahhoz, hogy a város kedvezőbb környezetet tudjon biztosítani mind a lakosság, mind a betelepülő vállalkozások számára. A rehabilitációs tevékenység eredményeként a város városhierarchiában betöltött szerepének megfelelő városi funkcióit teljesebben és hatékonyabban tudja ellátni.

2. típus: Szociális típusú rehabilitáció

A rehabilitáció célja a leromlott vagy leszakadó városrészek bekapcsolása a város fejlődésébe a fizikai környezet megújítása és a szociális problémák kezelése révén, a szegregált településrészekben élőknek a társadalomba történő visszaintegrálása érdekében, a kijelölt akcióterület leromlását okozó tényezők megváltoztatása, folyamatok megállítása és megfordítása, leromlással fenyegetett városi térségek (pl. cigánytelepek, telepszerű képződmények, panel lakótelepek) integrált akcióterületen alapuló rehabilitációja.